

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Голова приймальної комісії

проф. Олександр Безлюдович

«25» квітня

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ «Основи фінансів та митної справи»

ОС бакалавр

*на основі ОС бакалавр, ОС магістр, ОКР спеціаліст
з нормативним терміном навчання 2 р. 10 м.*

Освітня програма: Фінанси, банківська справа та страхування

Освітня програма: Митна справа

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
(денна та заочна форми навчання)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Основною метою вступного екзамену з основ фінансів та митної справи є перевірка знань та вмінь вступників.

Вступник повинен **знати**:

- основні категорії фінансової науки, теоретичні основи і закономірності функціонування фінансової системи;
- мати системні уявлення про структуру і тенденції розвитку вітчизняного та світового фінансового ринку;
- механізм і принципи прийняття і реалізації економічних та управлінських рішень на мікро- і макрорівнях.

Вступник повинен **вміти**:

- проявити володіння основними методологічними принципами пізнання і застосовувати їх для аналізу складних економічних процесів сучасності;
- самостійно і логічно викладати матеріал та вміти робити відповідні висновки та узагальнення;
- використовувати методи фінансового аналізу різних мікро- і макропроцесів;
- здатні вирішувати управлінські завдання та проблеми ефективної організації митної справи;
- набувати нових знань, застосовуючи сучасні інформаційні освітні технології.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ знань і вмінь вступників

<i>Рівень</i>		<i>Бали</i>	<i>Характеристика усних відповідей</i>
Не склав		0 – 99	Вступник має слабкі уявлення про об'єкт вивчення (питання), не може відтворити або відтворює лише незначну частину основних понять.
Склав	Початковий	100	Вступник має уявлення про об'єкт вивчення, фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, може навести окремі елементарні основні визначення.
		101 – 109	Вступник має уявлення про об'єкт вивчення, фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, може навести окремі елементарні основні визначення, чітко формулює власну думку.
		110 – 119	Вступник має уявлення про об'єкт вивчення, відтворює менше половини навчального матеріалу, може навести окремі елементарні

		основні визначення, виявляє здатність елементарно викласти думку, при допомозі комісії може виконати певні елементарні завдання.
Середній	120 – 129	Вступник може відтворити лише частину з теоретичного матеріалу з основ фінансів, знає лише основні визначення та питання, не повністю відповідає на питання екзаменаційного білету, при вирішенні завдань допускає неточності принципового характеру, не додержується послідовності викладання матеріалу екзаменаційного білету.
Середній	130 – 139	Вступник може відтворити лише частину теоретичного матеріалу з основ фінансів, знає лише основні визначення та питання, не повністю відповідає на питання екзаменаційного білету, при вирішенні завдань допускає неточності принципового характеру, не додержується послідовності викладання матеріалу екзаменаційного білету. У відповіді вступника може бути порушена послідовність викладання теоретичного матеріалу, можуть мати місце перекручення у формуванні складних теоретичних положень.
	140 – 149	Вступник розуміє і знає теоретичні та методологічні основи фінансів, володіє основними положеннями, принципами, поняттями та розуміє сутність фахових економічних дефініцій. Достатньо висвітлює теоретичні знання та навички їх практичного застосування з відповідних питань фінансово-економічної діяльності.
Достатній	150 – 159	Вступник розуміє і знає теоретичні та методологічні основи фінансів, володіє основними положеннями, принципами, поняттями та розуміє сутність фахових економічних дефініцій. Достатньо висвітлює теоретичні знання та навички їх практичного застосування з відповідних питань фінансово-економічної діяльності. При цьому вступник може самостійно аналізувати, узагальнювати та робити висновки, вміє наводити власні приклади на підтвердження викладених думок. Але відповідь вступника має окремі несуттєві неточності.
	160 – 169	Вступник розуміє і знає теоретичні та методологічні основи фінансів, володіє

		основними положеннями, принципами, поняттями та розуміє сутність фахових економічних дефініцій. Достатньо висвітлює теоретичні знання та навички їх практичного застосування з відповідних питань фінансово-економічної діяльності. При цьому вступник може встановлювати найсуттєвіші зв'язки між явищами, факторами, самостійно аналізувати, узагальнювати та робити висновки.
	170 – 179	Вступник розуміє і знає теоретичні та методологічні основи фінансів, володіє основними положеннями, принципами, поняттями та розуміє сутність фахових економічних дефініцій. Достатньо висвітлює теоретичні знання та навички їх практичного застосування з відповідних питань фінансово-економічної діяльності. При цьому вступник вміє застосовувати отримані знання в різних ситуаціях, вміє узагальнювати та систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази у власних аргументаціях.
Високий	180 – 189	Вступник розуміє і знає теоретичні та методологічні основи фінансів, володіє основними положеннями, принципами, поняттями та розуміє сутність фахових економічних дефініцій. Достатньо висвітлює теоретичні знання та навички їх практичного застосування з відповідних питань фінансово-економічної діяльності. При цьому вступник володіє глибокими і досконалими знаннями, застосовує отримані теоретичні знання в нестандартних ситуаціях, вміє узагальнювати і систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази у власній аргументації, вміє наводити власні приклади на підтвердження викладених думок, критично оцінює окремі факти і явища в діяльності підприємств, установ, організацій.
	190 – 199	Вступник розуміє і знає теоретичні та методологічні основи фінансів, володіє основними положеннями, принципами, поняттями та розуміє сутність фахових економічних дефініцій. Достатньо висвітлює теоретичні знання та навички їх практичного застосування з відповідних питань фінансово-економічної діяльності. При цьому вступник володіє глибокими і досконалими знаннями, застосовує отримані теоретичні знання в

		<p>нестандартних ситуаціях, вміє узагальнювати і систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази у власній аргументації, вміє наводити власні приклади на підтвердження викладених думок, критично оцінює окремі факти і явища в діяльності підприємств, установ, організацій, виявляє особисту позицію щодо них. Може самостійно ставити та розв'язувати проблеми, вміє застосовувати теоретичні знання при розв'язанні практичних завдань.</p>
	200	<p>Вступник розуміє і знає теоретичні та методологічні основи фінансів, володіє основними положеннями, принципами, поняттями та розуміє сутність фахових економічних дефініцій. Достатньо висвітлює теоретичні знання та навички їх практичного застосування з відповідних питань фінансово-економічної діяльності. При цьому вступник володіє глибокими і доскональними знаннями, застосовує отримані теоретичні знання в нестандартних ситуаціях, вміє узагальнювати і систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази у власній аргументації, вміє наводити власні приклади на підтвердження викладених думок, критично оцінює окремі факти і явища в діяльності підприємств, установ, організацій, виявляє особисту позицію щодо них. Може самостійно ставити та розв'язувати проблеми, вміє застосовувати теоретичні знання при розв'язанні практичних завдань. Переконаливо аргументує особисту позицію, узгоджуючи її з отриманими знаннями та загальними цінностями, розвиває свої обдарування та нахили.</p>

СТРУКТУРА ОЦІНКИ ТА ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ

Питання екзаменаційного білета оцінюється за шкалою від 0 до 200 балів. Загальна оцінка за вступне випробування визначається як середнє арифметичне оцінок за кожне питання поділене на кількість питань екзаменаційного білету.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Функції та роль фінансів у розвитку суспільного виробництва.
2. Взаємозв'язок і відмінності фінансів з іншими економічними категоріями.
3. Основні етапи розвитку митної справи.
4. Фінанси як історична категорія. Генезис та етапи еволюції фінансів.

5. Передумови виникнення фінансової науки. Становлення фінансів як самостійної науки.
6. Розвиток фінансової думки в Україні.
7. Фінансова політика держави, її мета, завдання та види. Характеристика складових елементів фінансової політики.
8. Стратегія і тактика фінансової політики.
9. Підходи щодо розуміння фінансової системи. Сфери та ланки фінансової системи.
10. Фінансовий механізм: сутність і складові елементи.
11. Зміст і методи фінансового планування. Класифікація фінансових планів.
12. Організація фінансового контролю: види, форми та методи. Принципи та органи фінансового контролю.
13. Предмет і структура фінансового права. Система фінансового законодавства.
14. Поняття податків: їх значення, характерні риси, види. Функції і основні елементи податків.
15. Податкова система країни, її складові та принципи.
16. Податкова система України, основні етапи її становлення.
17. Податкова політика держави, критерії її успішності.
18. Порядок нарахування та сплати прямих та непрямих податків.
19. Особливості застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності.
20. Бюджет держави: сутність, види, функції. Бюджетні відносини.
21. Бюджетна система України та її структура. Основи бюджетного устрою України.
22. Основні завдання митних органів України.
23. Бюджетний процес в Україні та його стадії.
24. Порядок складання, розгляду і затвердження проектів державного і місцевих бюджетів.
25. Доходи та видатки Державного бюджету України.
26. Бюджетний профіцит та бюджетний дефіцит. Методи фінансування бюджетного дефіциту.
27. Класифікація бюджетного дефіциту: за формою прояву, за причинами виникнення, за напрямом дефіцитного фінансування.
28. Економічна сутність державного кредиту, його роль у формуванні додаткових фінансових ресурсів держави і покритті бюджетного дефіциту.
29. Відмінність державного кредиту від банківського.
30. Внутрішній і зовнішній державний кредит.
31. Державний борг. Капітальний і поточний державний борг.
32. Джерела погашення державного боргу.

33. Місцеві фінанси, їх сутність та роль у соціально-економічному розвитку регіонів.

34. Місцеві бюджети як основа місцевих фінансів, їх доходи та видатки. Міжбюджетні трансферти.

35. Діючі митні режими за Митним Кодексом України.

36. Роль місцевих податків і зборів у формуванні доходів місцевих бюджетів.

37. Види неподаткових надходжень у місцеві бюджети.

38. Соціально-економічна сутність, об'єктивна необхідність та роль страхування у забезпеченні безперервності суспільного виробництва.

39. Сутність, умови та роль різних форм і видів страхування.

40. Страхові фонди: особливості формування та використання.

41. Страхування майна юридичних та фізичних осіб, його види і форми.

42. Сутність перестрахування, його необхідність і роль у забезпеченні сталості страхових операцій.

43. Пільги за митними режимами, які можуть бути представлені особі, яка переміщує вантажі.

44. Митне оформлення інвестиційної діяльності.

45. Страхові платежі як основне джерело доходів страховика.

46. Страховий ринок та його учасники.

47. Особливості діяльності та система фінансових відносин страхових компаній.

48. Порядок нарахування та сплати зборів до державних цільових фондів.

49. Необхідність, зміст і роль соціальних позабюджетних фондів.

50. Загальна характеристика соціальних позабюджетних фондів.

51. Фінансовий ринок: сутність, функції та економічна роль.

52. Структуризація фінансового ринку за часовою ознакою та в інституціональному розрізі, за групами та видами фінансових активів.

53. Суб'єкти фінансового ринку в розрізі його сегментів.

54. Фінансові інструменти як об'єкти фінансового ринку, їх класифікація.

55. Цінні папери як інструменти фінансового ринку, їх ознаки, властивості, функції.

56. Види цінних паперів. Емісійні та неемісійні цінні папери.

57. Ринок цінних паперів: функції, види, державне регулювання і саморегульований механізм.

58. Ринок фінансових послуг як складова фінансового ринку.

59. Домогосподарство як інституційна економічна одиниця та суб'єкти фінансових відносин.

60. Теоретичні основи фінансів домогосподарств. Бюджетдомогосподарств, його структура.

61. Сукупні ресурси і сукупні витрати домогосподарства.

62. Заощадження домогосподарств, їх класифікація, мотиви та чинники.
63. Сутність фінансів підприємств: об'єкти, суб'єкти, функції, їх роль у фінансовій системі держави.
64. Основи організації фінансів підприємств та їх принципи.
65. Система внутрішніх і зовнішніх фінансових відносин на підприємстві.
66. Характеристика фінансових ресурсів та грошових надходжень суб'єктів господарювання.
67. Митне оформлення бартерної діяльності.
68. Митний аукціон.
69. Перетинання пасажирів через митний кордон України.
70. Переміщення через митний кордон України готівки.
71. Порядок переміщення через митний кордон поштових відправлень.
72. Поняття доходів, витрат і прибутку підприємства. Види прибутку, особливості його формування і розподілу.
73. Фонди грошових коштів, що формуються за рахунок прибутку.
74. Оборотні кошти підприємств, їх економічна суть і організація. Методи визначення потреби в оборотних коштах.
75. Фінансовий стан підприємства. Система показників оцінки фінансового стану.
76. Міжнародні фінанси, їх суб'єкти, об'єкти та функції.
77. Міжнародний фінансових ринок, його роль та характерні риси.
78. Особливості функціонування міжнародного валютного ринку. Валютні операції.
79. Міжнародний ринок кредитних ресурсів як сфера руху міжнародного кредиту.
80. Міжнародна фінансова політика, форми її реалізації та складові.
81. Сутність, цілі та завдання фінансового менеджменту.
82. Функції та принципи фінансового менеджменту.
83. Фінансова стратегія і фінансова тактика як форми реалізації фінансового менеджменту.
84. Процес формування фінансової стратегії підприємства і фінансова політика.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Митне право : навчально-метод. посібн. Освітня програма підготовки здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра в Національному університеті «Одеська юридична академія», галузь знань – 08 «Право», спеціальність – 081 «Право» / Б. А. Кормич, Н. О. Коваль. – Одеса : Фенікс, 2021. – 132 с.

2. Білак Н. І. Суб'єкти правовідносин, які беруть участь у переміщенні через митний кордон України товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності. Правничий часопис Донецького університету. 2018. № 1–2. С. 65–73.

3. Новицький А. М., Новицька Н. Б. Передумови цифрової трансформації митних правовідносин. Ірпінський юридичний часопис. 2020. Вип. 2. С. 68–75.
4. Вдовенко Л. О., Сушко Н. М., Фаюра Н. Д. Фінанси: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2015. 149 с.
5. Вінницька О. А. Теорія фінансів: навч. посіб. Умань: Візаві, 2018. 309 с.
6. Глуценко В. В., Глуценко А. С., Глуценко О. В. Фінанси у рисунках, схемах і таблицях : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 344 с.
7. Кремень О. І., Кремень В. М. Фінанси : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 416 с.
8. Комаров О. В. Юридичний статус та повноваження суб'єктів митних правовідносин. Lex portus. 2017. № 6. С. 75–84.
9. Непочатенко О. О., Мельничук Н. Ю. Фінанси підприємств: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 503 с.
10. Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси : навч. посіб. / за ред. канд. екон. наук, доц. О. Я. Стойка. Київ : Алерта, 2014. 431 с.
11. Фінанси (державні, корпоративні, міжнародні) : підруч. / Онищенко В. О. та ін. ; за ред. В. О. Онищенка. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 599 с.
12. Фінанси : навч. посіб. / за наук. ред. А. В. Базилюк. Київ : Кондор, 2014. 348 с.
13. Фінанси : навч. посіб. в 2-х частинах / Баранова В. Г. та ін. ; за заг. ред. В. Г. Баранової. Одеса : Атлант, 2015. Ч. 1. 344 с.
14. Фінанси : навч. посіб. в 2-х частинах / Баранова В. Г. та ін. ; за заг. ред. В. Г. Баранової. Одеса : Атлант, 2015. Ч. 2. 309 с.
15. Череп О. Г., Столяр О. Ю. Місцеві фінанси: навч. посіб. Київ: Кондор, 2014. 466 с.

Затверджено на засіданні кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки (Протокол № 10 від 15.04.2024 р.)

Голова фахової атестаційної комісії

Наталія ГВОЗДЄЙ

В.о. завідувача кафедри

Наталія ГВОЗДЄЙ

**ЗГІДНО
З ОРИГІНАЛОМ**